

Sisäasiainministeriön maahanmuutto-osastolle

Helsingissä, 5.2.2010

Suomen Punaisen Ristin lausunto hallituksen esityksestä koskien EU-kansalaisten asemaa turvapaikanhakijoiden vastaanottojärjestelmässä (SM077:00/2009)

Punainen Risti kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto koskien hallituksen esitystä maahanmuuttajien kotoutumisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain 3 ja 19c §:n muuttamisesta. Lakiesityksen tarkoituksena on vähentää EU-kansalaisten tekemiä turvapaikkahakemuksia Suomessa.

Punainen Risti haluaa aluksi korostaa sitä, että kaikkien turvapaikanhakijoiden hakemukset tulee aina käsitellä yksilöllisesti. Vaikka EU-kansalaisille ei ole Suomessa viime aikoina myönnetty kansainvälistä suojelua, ei kuitenkaan ole poissuljettu, että myös EU-maan kansalainen voisi olla kansainvälisen suojelun tarpeessa. Joissain unionin jäsenvaltioissa joidenkin vähemmistöjen kohtelu on edelleen niin huonoa, että mahdollisuus vakavaan syrjintään ja ihmisoikeusloukkauksiin on olemassa. Myöskään viranomaisien halusta ja kyvystä tarjota riittävää suojelua ei kaikissa EU-maissa ole täysiä takeita.

EU-kansalaisten turvapaikkahakemukset eivät kuitenkaan näyttäisi kuin poikkeustapauksissa olevan sellaisia, että niissä voisi olla perusteita kansainväliseen suojeluun tai että inhimilliset syyt puoltaisivat oleskeluluvan myöntämistä. Sen vuoksi Punainen Risti katsoo, että EU-kansalaisten oikeutta kuulua vastaanoton piiriin voidaan osittain rajoittaa.

Haluamme kuitenkin kiinnittää huomiota seuraaviin esityksen ongelma-kohtiin:

Hakijan poistaminen hyvin lyhyellä varoitusajalla vastaanoton piiristä voi johtaa kohtuuttomiin tilanteisiin ottaen huomioon, että kielteisen päätöksen saaneilla hakijoilla harvoin on muita majoitusmahdollisuuksia ja joutokassa voi olla myös lapsiperheitä. **On erittäin tärkeää, että vastaanotokeskuksen johtaja voi pidentää vastaanottoaikaa tilanteissa, joissa poistaminen johtaisi kohtuuttomiin tilanteisiin.**

Haluamme myös korostaa sitä, että **lapsen etu ja lastensuojelulain säädökset on aina huomioitava näissäkin tilanteissa.**

3 §:n sanamuotoa "vastaanottokeskuksen henkilökunta" ehdotamme muutettavaksi siten, että siinä lukee joko "vastaanottokeskus" tai "vastaanottokeskuksen johtaja". Vastaanottokeskuksen henkilökunta käsittää hyvin ison joukon erilaisista tehtävistä vastaavia henkilöitä, joista useimpien toimenkuvaan tällaiset tehtävät eivät kuulu. On selkeämpää, että virka-apupyynnön esittää keskuksen johtaja tai hänen sijaisensa. Asiasta tulee antaa tarkemmat ohjeet vastaanottokeskuksille.

Lisäksi esitetään, että EU-kansalainen voisi jäädä vastaanottokeskukseen enintään 7 vuorokauden ajaksi, mikäli hän suostuu poistumaan maasta valvotusti tai suostuu siihen, että käännättämistä koskeva päätös voidaan panna täytäntöön ennen kuin 30 päivää on kulunut siitä, kun päätös on annettu tiedoksi. Jos hän siis ei suostuisi, poistettaisiin keskuksesta ja jos suostuisi, poistettaisiin maasta nopealla aikataululla.

Periaatteellisesti emme pidä hyvänä hallintomenettelynä järjestelmää, jossa vastaanottoaikaa voitaisiin tietynlaisen kaupankäynnin perusteella pidentää. **Käytännössä tällaisten tilanteiden hallinnointi ja maasta poistamista koskevista järjestelyistä sopiminen sopivat huonosti vastaanottokeskuksen toimintaan ja asemaan turvapaikkapäätöksenteosta riippumattomana toimijana.** Epäselvää esityksessä on myös se, että kuka vastaanottoajan pidentämisestä päättäisi. Ehdotettu 7 vuorokauden enimmäismääräaika voisi myös käytännössä osoittautua hankalaksi, jos maasta poistumisen toteutumiseen menisikin jonkin verran pidemmän aikaa.

Esityksen kokonaisuuden kannalta on myös otettava huomioon ne vaikutukset, mitä EU-kansalaisten poistamisella voi olla kuntien näkökulmasta. Voiko seurauksena olla, että transit-keskusten sijaintikuntien sosiaalihuololle aiheutuisi näiden EU-kansalaisten toimeentulon ja majoituksen huolehtimisesta yllättäviä kustannuksia.

Lakiesityksen valmistelu vaatii siis vielä selkeyttämistä ja tarkentamista sekä esityksen seurausten tarkastelua.

Leena-Kaisa Åberg
pakolais- ja maahanmuuttotyön päällikkö